

จากภาวะเศรษฐกิจที่เกิดวิกฤติในช่วงหลายปีที่ผ่านมา ทำให้ประเทศไทยต้องปรับโครงสร้างทางด้านอุตสาหกรรมเพื่อการแข่งขันมาส่งเสริมธุรกิจชุมชน กลุ่มวิสาหกิจชุมชนขนาดย่อมและขนาดกลาง ซึ่งเป็นเศรษฐกิจฐานรากของประเทศ เพื่อให้ประชาชนมีการสร้างงาน สร้างรายได้ สร้างชุมชนให้เข้มแข็งพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน พร้อมทั้งมีนโยบายให้ประชาชนรักบ้านเกิด ผลิตอาหารปลอดภัย ในรูปแบบของการทำเกษตรอินทรีย์ รัฐบาลจึงมีนโยบายส่งเสริมและสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนต่าง ๆ เพื่อเป็นการสร้างเอกลักษณ์และผลิตสินค้าในท้องถิ่นให้มีคุณภาพ โดยให้ชุมชนใช้ทรัพยากรและภูมิปัญญาท้องถิ่นและนำเอาความรู้ใหม่ ๆ มาใช้เพื่อยกระดับมาตรฐานของสินค้า การสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้า การเข้าถึงแหล่งทุนและทำการตลาดโดยการตลาดนำการผลิต โดยให้ประชาชนในท้องถิ่นร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบแบ่งทุกข์แบ่งสุขซึ่งกันและกัน โดยผ่านการบริหารจัดการตามกระบวนการของชุมชน

วิสาหกิจชุมชนที่ศึกษานี้ เป็นวิสาหกิจชุมชนประเภทแปรรูปและจำหน่ายข้าวอินทรีย์ ซึ่งเป็นการรวมตัวกันของเกษตรกร มีคณะกรรมการบริหารกลุ่ม 15 คน มีการระดมทุนก่อสร้างอาคารเพื่อเป็นที่ตั้งโรงสีข้าวกล้องซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์ของกลุ่มฯ เนื่องจากสมาชิกในกลุ่มเห็นว่า การผลิตข้าวหากไม่มีการแปรรูปและไม่ทำการขายเอง กลุ่มฯ จะไม่มีการพัฒนาตนเองทั้งเรื่องการผลิต การแปรรูป และการบริหารจัดการ ดังนั้น สมาชิกจึงร่วมมือร่วมใจกันในการพัฒนาตนเอง เพื่อพัฒนาศักยภาพของกลุ่มฯ ตั้งแต่การตั้งกลุ่มฯ การก่อสร้างอาคาร การผลิต การแปรรูปและการจัดจำหน่าย รวมทั้งการบริหารกลุ่มฯ ในด้านต่างๆ ได้อาศัยความร่วมมือร่วมใจของสมาชิกในกลุ่มเป็นหลัก การดำเนินธุรกิจของกลุ่มฯ ใช้หลักการตลาดนำการผลิต กล่าวคือ การหาลูกค้าประจำก่อน ได้แก่ เครือข่ายคนค้นคนข้าวเกี๋ยกูลชาวนาของบริษัทที่วิบูลพา จำกัด, ร้านอาหารแม่ศรีเรือน (กทม.) 25 สาขา , โรงแรมสามพรานริเวอร์ไซด์, โครงการผูกปิ่นโตข้าวชุมชนของจังหวัด ฯลฯ

เป็นผลให้ดำเนินธุรกิจเติบโตสร้างรายได้อย่างต่อเนื่อง และยังสร้างเครือข่ายผู้ผลิตข้าวในระบบเกษตรอินทรีย์ 7 อำเภอในจังหวัด โดยกลุ่มฯ จะรับซื้อข้าวเปลือกอินทรีย์จากเครือข่ายมาทำการแปรรูปและเป็นศูนย์การเรียนรู้การเกษตรอินทรีย์ มีหน่วยงานภาครัฐและเอกชนเข้ามาศึกษาดูงานเป็นประจำ แต่การบริหารงานของกลุ่มฯ ยังไม่มีระบบการควบคุมภายในและไม่สามารถจัดทำบัญชีและงบการเงินที่ถูกต้องตามหลักการบัญชีได้ ดังนั้นเพื่อเป็นการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ซึ่งถือเป็นกลไกหนึ่งที่รัฐบาลให้ความสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจภาคเกษตร ผู้ศึกษาจึงเข้าไปวางรูปแบบบัญชี ระบบการควบคุมภายใน เสริมสร้างความรู้ในการจัดทำบัญชี งบทดลองและงบการเงิน เพื่อให้เกิดความโปร่งใสสามารถตรวจสอบได้ทั้งในด้านการบัญชีและการบริหารจัดการ และผู้บริหารสามารถนำข้อมูลทางการเงินการบัญชีไปใช้ในการบริหารงาน เพื่อพัฒนาวิสาหกิจชุมชนให้เข้มแข็งและพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

วิสาหกิจชุมชน ได้จัดจ้างพนักงานบัญชี 1 คน จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มาช่วยรวบรวมเอกสารหลักฐานและจัดทำบัญชี แต่การจัดทำบัญชี ยังไม่เป็นไปตามแบบและรายการที่กำหนด ไม่มีการบันทึกบัญชีเป็นไปตามระบบบัญชีคู่ เพียงจดบันทึกรายการที่เกิดขึ้นเป็นแผนกต่างๆ ไว้ ผู้ศึกษาเข้าไปแนะนำและสอนแนะนำการจัดทำบัญชีและเอกสารหลักฐานประกอบการบันทึกบัญชี โดยได้อธิบายกล่าวคือ รายการทางการเงินทุกรายการที่เกิดขึ้น จะต้องลงรายการบัญชีคู่กัน 2 บัญชี โดยเดบิตบัญชีหนึ่งแล้วเครดิตอีกบัญชีหนึ่งเสมอ การลงบัญชีทุกครั้งจะต้องจำแนกรายการและจำนวนเงินที่ปรากฏในเอกสารประกอบการบันทึกบัญชีเป็นประเภทต่าง ๆ ก่อน แล้วจึงบันทึกในสมุดบันทึกรายการขึ้นต้น ได้แก่ สมุดเงินสด สมุดรายวันทั่วไป เป็นต้น แล้วผ่านไปสมุดบันทึกรายการขึ้นปลาย ได้แก่ สมุดบัญชีแยกประเภททั่วไป สมุดบัญชีย่อยต่างๆ ทะเบียนคุมต่างๆ เพื่อแสดงรายการทางการเงินที่เกิดขึ้น และสามารถทำการเปรียบเทียบยอดระหว่างบัญชีคุมกับบัญชีย่อยและทะเบียนต่าง ๆ ซึ่งจะต้องมียอดเท่ากัน

เอกสารประกอบการบันทึกบัญชี ประกอบด้วย

1. ใบเสร็จรับเงิน เป็นเอกสารการรับเงินจากการขายสินค้าและบริการ บันทึกรายการรับชำระหนี้จากลูกหนี้การค้า และรายการรับเงินอื่น ๆ
2. ใบเบิกเงิน ใช้เป็นหลักฐานในการจ่ายเงิน กรณีไม่มีใบเสร็จรับเงินจากผู้ขาย
3. ใบขายเงินเชื่อ เป็นเอกสารที่ใช้บันทึกการขายสินค้าเป็นเงินเชื่อ

สมุดบัญชี ที่วิสาหกิจชุมชนใช้ในการบันทึกบัญชี แบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1. สมุดบันทึกรายการขึ้นต้น
 - สมุดเงินสด ใช้บันทึกการขายรับ-จ่ายที่เกี่ยวกับเงินสด
 - สมุดบันทึกรายการทั่วไป ใช้บันทึกการขายที่ไม่เกี่ยวกับเงินสด หรือรายการที่ไม่สามารถบันทึกในสมุดขึ้นต้นเล่มอื่นได้ เช่น ขายสินค้าเป็นเงินเชื่อ ซื้อสินค้าเป็นเงินเชื่อ ซื้อวัตถุดิบเป็นเงินเชื่อ ดอกเบี้ยเงินฝากธนาคาร เป็นต้น
2. สมุดบันทึกรายการขึ้นปลาย
 - สมุดบัญชีแยกประเภททั่วไป ใช้บันทึกการขายจากสมุดขึ้นต้น โดยแยกตามประเภทบัญชีตามที่จำแนกไว้ เช่น บัญชีเงินสด เงินฝากธนาคาร บัญชีลูกหนี้เงินกู้ บัญชีลูกหนี้การค้า และบัญชีอื่น ๆ เป็นต้น
 - สมุดบัญชีย่อยต่าง ๆ ได้แก่ บัญชีย่อยลูกหนี้เงินกู้ ใช้บันทึกการจ่ายเงินกู้และการรับชำระเงินกู้รายคน บัญชีย่อยลูกหนี้การค้า ใช้บันทึกการขายสินค้าเป็นเงินเชื่อและการรับชำระหนี้รายคน บัญชีย่อยเจ้าหนี้เงินกู้ ใช้บันทึกการรับเงินกู้จากเจ้าหนี้และการจ่ายชำระหนี้เจ้าหนี้รายคน การซื้อ-ขายสินค้า วัตถุดิบและสินค้า รวมทั้งรายการเคลื่อนไหวเพิ่ม-ลดในระหว่างปี ซึ่งต้องมียอดคงเหลือตรงตามบัญชีคุมยอดในสมุดบัญชีแยกประเภททั่วไป

- ทะเบียนคุมต่าง ๆ ได้แก่ ทะเบียนสมาชิกและหุ้น ทะเบียนคุมสินทรัพย์ถาวร ทะเบียนคุมวัตถุดิบ ทะเบียนคุมสินค้า ใช้บันทึกรายละเอียดตามใบเสร็จรับเงินหรือใบส่งของ/ใบกำกับภาษี

- สมุดบันทึกต้นทุนกำไร นำข้อมูลจากสมุดบัญชีต่าง ๆ มาบันทึกในสมุดบันทึกต้นทุนกำไรสำหรับแต่ละงวดการผลิต หาต้นทุนการผลิตต่อหน่วย (สินค้าที่ผลิตได้) หาต้นทุนขาย/บริการ ต่องวดการผลิต ใช้ในการบริหารจัดการต้นทุน

ระบบการควบคุมภายในของวิสาหกิจชุมชน

ผู้ศึกษาได้นำแนวความคิดของ COSO ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ มาใช้ในการวางระบบควบคุมภายในของวิสาหกิจชุมชน ดังนี้

1. การควบคุมทางสภาพแวดล้อม ได้แนะนำวิสาหกิจชุมชนจัดให้มีโครงสร้างการจัดองค์กรที่ชัดเจนและเหมาะสมกับธุรกิจของวิสาหกิจชุมชนฯ มีการมอบหมายอำนาจหน้าที่ให้แต่ละส่วนงานและมีผู้รับผิดชอบดูแลการปฏิบัติงาน วิสาหกิจชุมชนฯ ได้กำหนดแผนงานจากที่ประชุมใหญ่สามัญประจำปี เพื่อเป็นแนวทางให้คณะกรรมการของวิสาหกิจฯ สามารถปฏิบัติงานให้เป็นไปตามแผนงานที่กำหนด

2. การประเมินความเสี่ยง ได้แนะนำจัดให้มีการแบ่งแยกหน้าที่ระหว่างผู้ทำหน้าที่ด้านการเงิน การบัญชีและการอนุมัติ ออกจากกัน มีการกำหนดระเบียบต่างๆ ไว้เป็นแนวทางปฏิบัติในการดำเนินงาน ได้แก่ ระเบียบว่าด้วยการรับจ่ายและเก็บรักษาเงิน ระเบียบว่าด้วยการให้เงินกู้แก่สมาชิก ระเบียบว่าด้วยทุน เป็นต้น

3. กิจกรรมการควบคุม ได้แนะนำให้มีการแบ่งแยกหน้าที่และความรับผิดชอบในแต่ละส่วนงาน ตั้งคณะกรรมการแต่ละชุดเพื่อพิจารณาและอนุมัติในแต่ละเรื่อง

4. สารสนเทศและการสื่อสาร ได้แนะนำให้มีการใช้ช่องทาง Line และ Facebook มีการสำรวจความต้องการสินค้าจากลูกค้า ทำการแจ้งข้อมูลข่าวสารและการประชาสัมพันธ์ด้านต่าง ๆ แก่สมาชิกของวิสาหกิจฯ ที่บอร์ดแจ้งข่าวสาร ณ ที่ทำการของวิสาหกิจชุมชน ได้ใช้รายงานผลการดำเนินงานจากงบทดลองและงบการเงินนำเสนอที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินงานประจำทุกเดือน และได้ใช้ข้อมูลทางการเงินการบัญชี ในการบริหารงานทันต่อเหตุการณ์

5. การติดตามผล ได้แนะนำให้มีการประชุมคณะกรรมการดำเนินการประจำทุกเดือน เพื่อติดตามและรายงานผลการปฏิบัติงานเป็นลายลักษณ์อักษรต่อที่ประชุมคณะกรรมการฯ อย่างสม่ำเสมอ มีการเปรียบเทียบผลการดำเนินงานกับแผนงานและงบประมาณที่กำหนดไว้ทุกไตรมาส มีการนำข้อสังเกต/ข้อบกพร่องที่ได้รับแจ้งจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาพิจารณาดำเนินการอยู่เสมอ

วิสาหกิจชุมชน สามารถนำคำแนะนำของผู้ศึกษาไปปฏิบัติ ทำให้มีข้อมูลทางบัญชีนำไปใช้ในการบริหาร เพื่อช่วยให้วิสาหกิจชุมชน สามารถควบคุมดูแล รักษาสินทรัพย์ ช่วยให้การดำเนินการดำเนินงานของกิจการในระยะเวลาดังกล่าวหนึ่งว่ามีผลกำไรหรือขาดทุนเป็นจำนวนเงินเท่าใด ช่วยให้ทราบ

ฐานะทางการเงินของกิจการ ณ วันใดวันหนึ่งว่ามีสินทรัพย์ หนี้สิน และส่วนของผู้เป็นเจ้าของเป็นจำนวนเงินเท่าใด ผู้บริหารใช้ข้อมูลในการกำหนดนโยบายวางแผนและประกอบการตัดสินใจต่าง ๆ ในการบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ข้อมูลทางบัญชีที่จัดทำบันทึกไว้ สามารถช่วยในการตรวจสอบหาข้อผิดพลาดในการดำเนินงานได้ ตามประเภทรายการบัญชี 5 ประเภท ประกอบด้วย

สินทรัพย์ คือ สิ่งที่มีค่าเป็นตัวเงินทั้งที่มีตัวตนและไม่ตัวตนซึ่งวิสาหกิจชุมชนเป็นเจ้าของ

หนี้สิน คือ ภาระผูกพันที่วิสาหกิจชุมชนมีต่อบุคคลภายนอก ได้แก่ เจ้าหนี้ยืมเงินที่เกิดจากการกู้ยืม การค้า หรือการอื่นซึ่งต้องชำระคืนในภายหน้า

ทุน คือ ส่วนที่สมาชิกหรือวิสาหกิจชุมชนเป็นเจ้าของ หลังจากนำสินทรัพย์ทั้งสิ้น หักด้วยหนี้สินทั้งสิ้นแล้ว

รายได้ คือ ผลตอบแทนที่ได้รับจากการดำเนินธุรกิจ การลงทุน และรายได้อื่น ๆ

ค่าใช้จ่าย คือ ต้นทุนของกิจการที่ใช้จ่ายไปเพื่อก่อให้เกิดรายได้

งบทดลอง คือ รายงานทางการเงินที่แสดงยอดคงเหลือของทุกบัญชีในสมุดบัญชีแยกประเภททั่วไป ณ วันใดวันหนึ่ง เพื่อพิสูจน์ความถูกต้องของการบันทึกรายการบัญชีตามหลักการบัญชีคู่ จำนวนรวมของบัญชีที่มียอดคงเหลือด้านเดบิต ต้องเท่ากับ จำนวนเงินรวมของบัญชีที่มียอดคงเหลือด้านเครดิต ช่วยในการตรวจสอบการบันทึกบัญชีผิดพลาด หรือมีรายการผิดปกติ ช่วยให้การจัดหางบการเงินสะดวกรวดเร็วขึ้น ทำให้คณะกรรมการของวิสาหกิจชุมชนนำข้อมูลทางการเงินไปใช้ในการวางแผน ติดตามประเมินผลและแก้ไขปรับปรุงการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามแผนงานหรือเป้าหมายที่กำหนด

งบการเงิน คือ รายงานทางการเงินที่แสดงผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน สำหรับระยะเวลาใดเวลาหนึ่ง ฐานะการเงินของวิสาหกิจชุมชน ณ วันใดวันหนึ่ง งบการเงินประกอบด้วย งบแสดงฐานะทางการเงิน งบกำไรขาดทุน งบต้นทุนขาย/บริการ งบต้นทุนการผลิต หมายเหตุประกอบงบการเงิน

งบแสดงฐานะการเงิน เป็นรายงานที่แสดงฐานะทางการเงินของวิสาหกิจชุมชน ณ วันใดวันหนึ่ง ว่ามีสินทรัพย์ หนี้สิน และทุนของวิสาหกิจชุมชนเป็นรายการใดบ้าง และเป็นจำนวนเงินเท่าไร

งบกำไรขาดทุน เป็นรายงานทางการเงินที่แสดงผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในแต่ละรอบระยะเวลาบัญชี ว่ามีผลกำไรสุทธิหรือขาดทุนสุทธิเป็นจำนวนเงินเท่าไร

งบต้นทุนขาย/บริการ เป็นรายงานทางการเงินที่แสดงต้นทุนขายสินค้าและต้นทุนบริการในแต่ละรอบระยะเวลาบัญชี ว่าขายสินค้าและให้บริการต่าง ๆ โดยมีต้นทุนขายสินค้าและต้นทุนบริการทั้งสิ้นเป็นจำนวนเงินเท่าไร

งบต้นทุนการผลิต เป็นรายงานทางการเงินที่แสดงต้นทุนการแปรรูปผลิตผลการเกษตรและผลิตสินค้าในแต่ละรอบระยะเวลาบัญชีว่าวิสาหกิจชุมชนมีรายจ่ายที่ใช้ในการแปรรูปผลิตผลการเกษตรและผลิตสินค้าอะไรบ้างเป็นจำนวนเงินเท่าไร

หมายเหตุประกอบงบการเงิน เป็นส่วนหนึ่งของงบการเงิน จัดทำขึ้นเพื่อขยายความรายการในงบการเงิน อธิบายหลักเกณฑ์ นโยบายการบัญชี และเปิดเผยข้อมูลอื่นที่ไม่ได้แสดงไว้ในงบการเงิน

ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนา

การจะพัฒนาวิสาหกิจชุมชนผู้สนับสนุนสำคัญที่จะทำให้เกิดการพัฒนา คือ หน่วยงานภาครัฐต่างๆ ทั้งรัฐบาลส่วนกลาง เช่น กระทรวง กรม ฝ่ายและแผนกต่าง ๆ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยทุกหน่วยงานภาครัฐจะต้องร่วมมือกันทำงานเชิงบูรณาการ กล่าวคือ ทำงานร่วมกัน แลกเปลี่ยนข้อมูลกัน นอกจากนี้วิสาหกิจชุมชนจะต้องมีการพัฒนาตนเองในด้านการเรียนรู้ การจัดการความรู้ในองค์กร ผู้ศึกษาสรุปข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ดังนี้

- 1) การพัฒนาด้านการตลาด วิสาหกิจชุมชนมีระบบการบริหารโดยใช้หลัก “การตลาดนำการผลิต” ซึ่งควรจะเป็นต้นแบบของกลุ่มวิสาหกิจอื่น ๆ ให้เปลี่ยนแนวคิดจากการผลิตนำการตลาดมาเป็นการตลาดนำการผลิต ดังนั้น หน่วยงานภาครัฐควรจัดหาสถานที่แสดงสินค้าอย่างถาวรสำหรับวิสาหกิจชุมชนประจำจังหวัด โดยให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนสามารถนำสินค้าของตนมาแสดงได้โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย
- 2) การพัฒนาด้านระบบบัญชีการเงิน วิสาหกิจชุมชนต้องให้ความสำคัญกับการทำบัญชีให้เป็นปัจจุบัน และเป็นไปตามรูปแบบที่กำหนด เพื่อสามารถนำข้อมูลทางบัญชีมาใช้วางแผนการดำเนินงาน นอกจากนี้ควรต้องปฏิบัติตามระบบการควบคุมภายในที่ดีอย่างสม่ำเสมอ โดยต้องมีการมอบหมายหน้าที่และความรับผิดชอบให้ชัดเจน และปฏิบัติตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอย่างเคร่งครัด
- 3) การพัฒนาด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ การพัฒนาด้านนี้ต้องอาศัยหน่วยงานภาครัฐฯ และสถาบันการศึกษาเป็นผู้ช่วยออกแบบผลิตภัณฑ์ให้วิสาหกิจชุมชน และให้คำปรึกษาโดยไม่คิดค่าใช้จ่าย ซึ่งจะทำให้วิสาหกิจชุมชนสามารถพัฒนาตนเองในด้านนี้ได้ต่อไป
- 4) การพัฒนาการผลิต ภาครัฐฯ จะต้องสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนที่ใช้วัตถุดิบที่ตนเองมีในท้องถิ่น เพื่อนำมาใช้ในการผลิต นอกจากนี้ต้องพัฒนาความเข้าใจด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรที่นำมาใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิต ภาครัฐฯ จะต้องสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนให้พัฒนาตนเองไปสู่การได้มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมต่าง ๆ
- 5) แนวทางการพัฒนาด้านภาษาต่างประเทศ ภาครัฐฯ จะต้องเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการในด้านต่าง ๆ เช่น การกระตุ้น การสร้างแรงจูงใจ การจัดอบรมด้านภาษา และการประสานงานกับสถาบันการศึกษาต่าง ๆ เป็นต้น
- 6) การลดต้นทุนการผลิต วิสาหกิจชุมชนควรใช้วัตถุดิบที่มีคุณภาพในท้องถิ่นของตนเอง เพื่อเน้นการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นให้มากที่สุด

7) การพัฒนาด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการตลาด การโฆษณาและประชาสัมพันธ์สินค้า โดยผ่านสื่อออนไลน์ต่าง ๆ เช่น เว็บไซต์ของหน่วยงานราชการ หรือการสร้างเว็บไซต์เพื่อประชาสัมพันธ์สินค้าและเพื่อการจำหน่ายสินค้าด้วยตนเอง เป็นต้น

งบการเงินเป็นหนึ่งในเอกสารหลักฐานที่กำหนดให้กิจการต้องเปิดเผยข้อมูลที่เป็นประโยชน์แก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่น ไม่ว่าจะเป็นสาธารณชน เจ้าหนี้ และนักลงทุน โดยงบการเงินนั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับฐานะการเงิน ผลการดำเนินงาน และกระแสเงินสดของกิจการ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจของผู้ใช้งบการเงิน โดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเหล่านี้จะนำงบการเงินดังกล่าวไปทำการวิเคราะห์เพื่อคาดการณ์ผลการดำเนินงาน กระแสเงินสด และมูลค่ากิจการ นำไปประกอบการตัดสินใจ ดังนั้นการจะนำข้อมูลต่างๆ ที่ปรากฏอยู่ในงบการเงินไปใช้จะต้องมั่นใจได้ว่างบการเงินที่กิจการเปิดเผยต่อสาธารณชนนั้น ได้แสดงฐานะทางการเงิน กระแสเงินสด และผลการดำเนินงานเป็นไปตามหลักการบัญชีการปฏิบัติงานสอบบัญชีเป็นกลไกที่สำคัญกลไกหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้ใช้งบการเงินมีความมั่นใจในข้อมูลทางการเงิน ดังนั้น คุณภาพการสอบบัญชีจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งสำหรับผู้ใช้งบการเงิน

กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ กำหนดให้สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ประจำจังหวัด ต้องมีระบบการควบคุมคุณภาพงานสอบบัญชี เพื่อให้ความเชื่อมั่นอย่างสมเหตุสมผลว่า สำนักงานฯ และบุคลากรผู้ปฏิบัติงานสอบบัญชี ปฏิบัติงานตามมาตรฐานทางวิชาชีพ กฎหมายที่เกี่ยวข้องและระเบียบที่นายทะเบียนสหกรณ์กำหนด รวมถึงรายงานของผู้สอบบัญชีต้องมีความเหมาะสมกับสถานการณ์ ซึ่งจะส่งผลให้งานสอบบัญชีมีคุณภาพ ทำให้เกิดความเชื่อมั่นแก่ผู้ใช้รายงานทางการเงินและผู้ที่เกี่ยวข้อง และช่วยลดความเสียหายต่อสหกรณ์ และในปี 2559 กรมตรวจบัญชีสหกรณ์มีนโยบายให้โอนกลับสหกรณ์ที่สอบบัญชีโดยผู้สอบบัญชีภาคเอกชนมาให้ผู้สอบบัญชีภาครัฐตรวจสอบจังหวัดละ 1 แห่ง มาให้ผู้สอบบัญชีในสำนักงานฯ ตรวจสอบ โดยมีหัวหน้าสำนักงานฯ เป็นผู้ควบคุมคุณภาพงานสอบบัญชีให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด ซึ่งผู้สอบบัญชียังมีประสบการณ์น้อยในการตรวจสอบบัญชีสหกรณ์ประเภทออมทรัพย์ที่มีขนาดใหญ่ หัวหน้าสำนักงานฯ จึงเป็นที่ปรึกษาและควบคุมคุณภาพงานสอบบัญชีทุกขั้นตอน เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปตามมาตรฐานการสอบบัญชีและตามระเบียบที่นายทะเบียนสหกรณ์กำหนด

อย่างไรก็ตาม คุณภาพการสอบบัญชีมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งสำหรับผู้ใช้งบการเงิน เนื่องจากคุณภาพงานสอบบัญชีเป็นปัจจัยที่มีประสิทธิภาพในการตรวจสอบ ซึ่งการปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชีที่มีคุณภาพจะทำให้ได้งานสอบบัญชีที่มีคุณภาพและยังช่วยในการรักษาชื่อเสียงของสำนักงานฯ หรือตัวผู้สอบบัญชี จากความเสี่ยงที่อาจเกิดจากรายงานทางการเงินที่ผิดพลาดของสหกรณ์ได้

ตามระบบมาตรฐานการควบคุมคุณภาพงานสอบบัญชี (Cooperative Auditing Quality Control : CAQC) เป็นมาตรฐานที่กำหนดขึ้นให้การปฏิบัติงานสอบบัญชีสหกรณ์ เป็นไปตามมาตรฐานการสอบบัญชีและระเบียบที่นายทะเบียนสหกรณ์กำหนด รวมทั้งพัฒนาประสิทธิภาพการตรวจสอบบัญชี โดยกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติในการควบคุมคุณภาพงานสอบบัญชี สำหรับมาตรฐานกระบวนการ

สอบบัญชีและมาตรฐานการรายงาน กำหนดให้มีการสอบทานงานสอบบัญชีทั้งในระดับ สตส. และ สตท./สมข. เพื่อให้มั่นใจว่าผู้ปฏิบัติงานสอบบัญชีได้ปฏิบัติงานตามมาตรฐานการสอบบัญชีและระเบียบที่นายทะเบียนสหกรณ์กำหนด

กรณีศึกษาการควบคุมคุณภาพงานสอบบัญชี เป็นสหกรณ์ออมทรัพย์ขนาดใหญ่มาก และความยากในการสอบบัญชีอยู่ในระดับมาก มีความซับซ้อนของธุรกิจสินเชื่อที่มีความเสี่ยงสูง เพื่อให้การปฏิบัติงานสอบบัญชีและผลงานของผู้สอบบัญชีถูกต้อง น่าเชื่อถือ เป็นไปตามมาตรฐานการควบคุมคุณภาพงานสอบบัญชี CAQC มาตรฐานการสอบบัญชีและระเบียบที่นายทะเบียนสหกรณ์กำหนด โดยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. การเตรียมการก่อนการควบคุมคุณภาพงานสอบบัญชี

ศึกษากฎหมายสหกรณ์ ระเบียบและคำแนะนำที่นายทะเบียนสหกรณ์และกรมตรวจบัญชีสหกรณ์กำหนด มาตรฐานการบัญชี มาตรฐานการสอบบัญชี มาตรฐานการควบคุมคุณภาพ ฉบับที่ 1 (TSQC 1) มาตรฐานการควบคุมคุณภาพ CAQC คู่มือการปฏิบัติงานสอบบัญชีที่เกี่ยวข้อง และการจัดทำกระดาษทำการ รวมทั้งศึกษาทำความเข้าใจระบบบัญชีของสหกรณ์ ระบบการควบคุมภายใน ลักษณะการดำเนินงานและความเสี่ยงของธุรกิจแต่ละธุรกิจของสหกรณ์ โดยศึกษาข้อมูลจากงบการเงิน รายงานการสอบบัญชีและกระดาษทำการปีก่อน ศึกษาสภาพแวดล้อมของฝ่ายบริหารและฝ่ายจัดการ ซึ่งอาจมีการกระทำหรือการละเลยการกระทำที่สำคัญที่อาจมีผลกระทบต่อความสามารถของสหกรณ์ ในการบรรลุวัตถุประสงค์ของการดำเนินงานธุรกิจ

2. การควบคุมคุณภาพงานสอบบัญชี โดยแยกเป็น 5 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 การวางแผนงานสอบบัญชี

การศึกษา วิเคราะห์ งบการเงินและหมายเหตุประกอบงบการเงินของสหกรณ์ เพื่อทราบถึงลักษณะการดำเนินงานของสหกรณ์แต่ละธุรกิจ รายการบัญชีที่สำคัญและดำเนินการสอบทานการประเมินความเสี่ยง การจัดทำแผนการสอบบัญชีโดยรวมและแนวการสอบบัญชี ซึ่งเป็นการสอบทานความสัมพันธ์ของการเชื่อมโยงข้อมูลโดยนำผลการประเมินความเสี่ยง จุดอ่อนจากการควบคุมภายใน มาเป็นข้อมูลในการจัดทำแผนการสอบบัญชีโดยรวม และการกำหนดวิธีการตรวจสอบ รวมถึงการจัดทำแนวการสอบบัญชี โดยต้องกำหนดวัตถุประสงค์การตรวจสอบเพื่อพิสูจน์ความถูกต้องตามที่ควรในสิ่งที่คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ได้ให้คำรับรองไว้เกี่ยวกับงบการเงินต่อข้อมูลในแผนการสอบบัญชี โดยรวมมาพิจารณาการกำหนดวิธีการตรวจสอบ กลุ่มตัวอย่างและปริมาณการตรวจสอบ รวมทั้งระยะเวลาที่ใช้ในการตรวจสอบเพื่อรวบรวมหลักฐานการตรวจสอบให้บรรลุวัตถุประสงค์การตรวจสอบที่กำหนดไว้ และสรุปผลการตรวจสอบตลอดจนแสดงความเห็นต่องบการเงินได้ตามมาตรฐานการสอบบัญชี และระเบียบที่นายทะเบียนสหกรณ์กำหนด

ส่วนที่ 2 งบการเงิน

การศึกษาและสอบทานการจัดทำงบการเงินของสหกรณ์เป็นไปตามรูปแบบที่กรมตรวจบัญชีสหกรณ์กำหนด และการแสดงรายการตามหมวดบัญชีอย่างถูกต้องตามประเภทของสหกรณ์ รวมถึงการสอบทานและวิเคราะห์ข้อมูลในงบการเงิน รายการบัญชี และจำนวนเงินในงบแสดงฐานะการเงิน งบกำไรขาดทุน งบกระแสเงินสดและหมายเหตุประกอบงบการเงิน การเปิดเผยข้อมูลในหมายเหตุประกอบงบการเงิน ว่ามีความถูกต้องครบถ้วน เพียงพอที่จะทำให้ผู้ใช้งบการเงินเข้าใจ และเป็นไปตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์กำหนด ตลอดจนสอบทานความครบถ้วนในการลงลายมือชื่อของคณะกรรมการดำเนินการที่มีอำนาจลงนามในงบการเงินของสหกรณ์ และวันที่คณะกรรมการดำเนินการลงลายมือชื่อในงบการเงินต้องเป็นวันที่ก่อนที่ผู้สอบบัญชีแสดงความเห็นต่องบการเงินหรือเป็นวันเดียวกัน

ส่วนที่ 3 กระดาษทำการ

การสอบทานและวิเคราะห์รายการบัญชีที่มีความสำคัญในงบการเงิน และพิจารณาการจัดทำกระดาษทำการหลักและรายละเอียดประกอบต่าง ๆ ไว้ครบถ้วนตามรายการบัญชีที่ปรากฏในงบการเงินและวิธีการตรวจสอบที่กำหนดไว้ในแนวการสอบบัญชี และสอบทานข้อมูลเชื่อมโยงความสัมพันธ์กันของข้อมูลในกระดาษทำการ งบการเงิน รายงานการสอบบัญชีและเอกสารหลักฐานการสอบบัญชีอื่นที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้นำเทคนิคการตรวจสอบบัญชีมาปรับใช้ในการสอบทานกระดาษทำการ เช่น การวิเคราะห์เปรียบเทียบ การทดสอบการคำนวณ การตรวจดู การตรวจสอบรายการผิดปกติ และการสอบถาม ซึ่งรายการบัญชีที่มีความสำคัญในงบการเงิน ผู้สอบบัญชีต้องกำหนดวิธีการตรวจสอบไว้ในแนวการสอบบัญชีและจะต้องจัดทำกระดาษทำการ ซึ่งแสดงถึงการปฏิบัติงานสอบบัญชีเป็นหลักฐานในการสอบบัญชีให้ครบถ้วน

ส่วนที่ 4 รายงานการสอบบัญชี

การศึกษา สอบทานและวิเคราะห์ผลงานของผู้สอบบัญชี ในขั้นตอนสุดท้ายของกระบวนการตรวจสอบบัญชี โดยพิจารณา ดังนี้

รายงานของผู้สอบบัญชี ศึกษาและสอบทานข้อความในวรรคนำ วรรคขอบเขต และวรรคความเห็น มีความถูกต้องเป็นไปตามแบบที่กรมตรวจบัญชีสหกรณ์กำหนด รวมทั้ง สอบทานความครบถ้วนของการลงลายมือชื่อของผู้สอบบัญชี วันที่แสดงความเห็นต่องบการเงินต้องไม่เป็นวันที่ก่อนวันที่คณะกรรมการสหกรณ์ลงลายมือชื่อในงบการเงิน

รายงานผลการตรวจสอบบัญชี วิเคราะห์และสอบทานการจัดทำรายงานผลการตรวจสอบบัญชีเป็นไปตามแบบที่กรมตรวจบัญชีสหกรณ์กำหนด รวมทั้ง การรายงานผลการตรวจสอบบัญชี มีข้อมูลสัมพันธ์และสอดคล้องกับรายงานของผู้สอบบัญชี งบการเงินและกระดาษทำการ ตลอดจนข้อสังเกตหรือข้อบกพร่องที่พบจากการตรวจสอบบัญชี

ส่วนที่ 5 ระยะเวลาการปฏิบัติงาน

การสอบทานการปฏิบัติงานตามมาตรฐานเวลาที่กำหนดไว้ในระบบมาตรฐานการควบคุมคุณภาพงานสอบบัญชี CAQC โดยพิจารณาการปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชีในเรื่องต่าง ๆ คือ การวางแผนงานสอบบัญชี การปฏิบัติงานสอบบัญชี การเสนอรายงานการสอบบัญชี งบการเงิน และกระดาษทำการ การบันทึกข้อมูลแผนและผลการปฏิบัติงานสอบบัญชีและการบันทึกข้อมูลทางการเงินของสหกรณ์ Input Form การบันทึกข้อมูลการจัดชั้นคุณภาพการควบคุมภายในของสหกรณ์ ปรากฏว่าการปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชีเป็นไปตามมาตรฐานเวลาที่กำหนดไว้ในระบบมาตรฐานการควบคุมคุณภาพงานสอบบัญชี CAQC

3. การสรุปผล

ผู้สอบบัญชีปฏิบัติงานเป็นไปตามมาตรฐานการควบคุมคุณภาพงานสอบบัญชี มาตรฐานการสอบบัญชีและระเบียบที่นายทะเบียนสหกรณ์กำหนด สามารถให้คำแนะนำแก่สหกรณ์ในการจัดชั้นคุณภาพลูกหนี้ และการตั้งค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญเป็นไปตามคำแนะนำกรมตรวจบัญชีสหกรณ์โดยไม่มีความขัดแย้งกับผู้บริหาร ส่งผลให้การแสดงความเห็นเป็นแบบไม่มีเงื่อนไขและงบการเงินแสดงข้อมูลที่ไม่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ ผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถนำงบการเงินไปใช้ประกอบในการตัดสินใจในการบริหารและลงทุนได้อย่างถูกต้อง

4. ข้อเสนอแนะ

ระดับผู้ปฏิบัติงานสอบบัญชี ผู้สอบบัญชีและผู้ช่วยควรมีการพัฒนาความรู้ทางวิชาชีพของตนเองอย่างต่อเนื่องด้วยวิธีต่าง ๆ ตามความเหมาะสม เพื่อเป็นการรักษาสถานภาพความรู้ความสามารถทางวิชาชีพให้เพิ่มพูนและคงอยู่ตลอดไป โดยศึกษาจากมาตรฐานการสอบบัญชี ระเบียบและคำแนะนำที่นายทะเบียนสหกรณ์และกรมตรวจบัญชีสหกรณ์กำหนด และคู่มือในการปฏิบัติงานสอบบัญชีที่ออกโดยกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ เพื่อให้การปฏิบัติงานสอบบัญชีเป็นไปตามมาตรฐานการสอบบัญชี ระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์และมาตรฐานการควบคุมคุณภาพงานสอบบัญชี

ระดับสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ ควรจัดให้มีการพัฒนาความรู้ในด้านการสอบบัญชีสหกรณ์ให้แก่ผู้ปฏิบัติงานสอบบัญชีในสำนักงานอย่างต่อเนื่อง โดย

- 1) หัวหน้าสำนักงานฯ มีการสอนงานและให้คำปรึกษาหารือแก่ผู้สอบบัญชีและผู้ช่วยผู้สอบบัญชี
- 2) ผู้สอบบัญชีมีการสอนงานแก่ผู้ช่วยผู้สอบบัญชี ทั้งในการประชุมทีมงานก่อนการปฏิบัติงานและในขณะปฏิบัติงานสอบบัญชี กรณีมีปัญหาระหว่างการตรวจสอบ
- 3) จัดห้องเรียนให้ความรู้แก่ผู้ปฏิบัติงานตรวจสอบในเรื่องการสอบบัญชีสหกรณ์ เช่น การประเมินความเสี่ยง การจัดทำแผนโดยรวม และเทคนิคการตรวจสอบต่าง ๆ โดยให้หัวหน้าสำนักงานฯ หรือนักวิชาการตรวจสอบบัญชีชำนาญการพิเศษ และผู้ที่หัวหน้าฯ เห็นว่าเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการถ่ายทอดเป็นวิทยากรให้ความรู้แก่ผู้ปฏิบัติงานสอบบัญชี

4) รวบรวมปัญหาจากการตรวจสอบที่พบในระหว่างเดือนมาวิเคราะห์ร่วมกันในคราวประชุมประจำเดือน

5) ส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้ปฏิบัติงานสอบบัญชีเข้ารับการพัฒนาความรู้อย่างต่อเนื่อง

ระดับสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ภูมิภาค

1) พัฒนาความรู้ด้านการสอบบัญชีให้แก่ผู้ปฏิบัติงานสอบบัญชีในภูมิภาคอย่างต่อเนื่อง

2) ประชุมเชิงปฏิบัติการ หลักสูตรมาภิบาล การควบคุมภายในที่ดี และการบัญชีแก่สหกรณ์

3) ให้คำปรึกษาหารือแก่ผู้ปฏิบัติงานสอบบัญชีในภูมิภาค

ระดับกรมตรวจบัญชีสหกรณ์

1) พัฒนาความรู้ความสามารถผู้สอบบัญชีและผู้ช่วยผู้สอบบัญชีในแต่ละระดับอย่างต่อเนื่อง โดยจัดระดับเป็น ระดับต้น ระดับกลาง และระดับสูง

2) จัดสัมมนาวิชาการระดับประเทศ เพื่อให้ผู้สอบบัญชีได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์ต่าง ๆ ด้านการตรวจสอบบัญชี

3) จัดทำคู่มือการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการบัญชีและการสอบบัญชีให้ทันสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

ระบบการควบคุมภายในธุรกิจรวบรวมและแปรรูปข้าวเปลือกที่มีการใช้เครื่องอบลดความชื้น
โดย กัลยาณี แซ่ตั้ง

ลักษณะทั่วไปของสหกรณ์การเกษตร สหกรณ์การเกษตรเป็นองค์กรธุรกิจที่เกษตรกรรวมตัวกันจัดตั้งขึ้น เพื่อแก้ปัญหาความเดือดร้อนในด้าน เงินทุน การผลิตพืชผลทางการเกษตร ตลอดจนการจัดจำหน่าย โดยมีมุ่งหมายที่จะยกฐานะความเป็นอยู่ของเกษตรกรสมาชิกให้ดีขึ้น โดยต้องดำเนินงานภายใต้ขอบเขตและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในข้อบังคับ เพื่อส่งเสริมผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ และสังคมของสมาชิก โดยวิธีช่วยตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกันตามหลักการสหกรณ์ โดยมีสมาชิกทุกคนเป็นเจ้าของสหกรณ์ ซึ่งสมาชิกเสมอภาคกันในการเข้าร่วมประชุมใหญ่ เพื่อเสนอความเห็นออกเสียงลงคะแนนในเรื่องต่าง ๆ หนึ่งคนต่อหนึ่งเสียง เพื่อเลือกคณะกรรมการดำเนินการ ผู้ตรวจสอบกิจการ และลงมติเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินการของสหกรณ์ คณะกรรมการดำเนินการมีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการของสหกรณ์ให้เป็นไปตามกฎหมาย ข้อบังคับ และระเบียบของสหกรณ์ หากคณะกรรมการดำเนินการบริหารงานแล้วเป็นเหตุให้สหกรณ์มีข้อบกพร่องทางการเงินการบัญชี คณะกรรมการดำเนินการต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายให้แก่สหกรณ์ และในการดำเนินงานของสหกรณ์ นั้น จำเป็นต้องมีฝ่ายจัดการทำหน้าที่ปฏิบัติงานให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการดำเนินการมอบหมาย

ในการดำเนินธุรกิจต่าง ๆ ของสหกรณ์ นั้น สหกรณ์ต้องปฏิบัติงานให้เป็นไปตามกฎหมายและระเบียบของทางราชการที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งผู้บริหารและฝ่ายจัดการต้องมีธรรมาภิบาล และจัดองค์กรให้มีลักษณะของการควบคุมภายในที่ดี

ในการศึกษาครั้งนี้ ได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลการดำเนินธุรกิจรวบรวมและแปรรูปข้าวเปลือกที่ใช้เครื่องอบลดความชื้นของสหกรณ์ในพื้นที่สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ 3 และ 4 จำนวน 5 แห่ง เพื่อนำมาวิเคราะห์อัตราการใช้พลังงานน้ำหนักจากการอบลดความชื้น พบว่ามีอัตราการใช้พลังงานน้ำหนักใกล้เคียงกัน คือ ร้อยละ 23.02 , 22.95 จำนวน 2 สหกรณ์ , 20.73 และร้อยละ 22.01

สหกรณ์ดำเนินงานเป็นไปตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ ระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ คำแนะนำต่าง ๆ ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงข้อบังคับ และระเบียบต่าง ๆ ของสหกรณ์ และสหกรณ์ต้องนำเสนอแผนงานประจำปีต่อที่ประชุมใหญ่เพื่อให้ที่ประชุมใหญ่อนุมัติ ในการดำเนินธุรกิจ สหกรณ์มีการแต่งตั้งอนุกรรมการ เพื่อดำเนินการและติดตามการปฏิบัติงานของฝ่ายจัดการ และฝ่ายจัดการมีการสรุปผลการดำเนินงานประจำเดือน เพื่อเสนอต่อที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการ เพื่อทราบและอนุมัติในคราวที่มีการประชุม ประจำเดือน

การปฏิบัติงานในธุรกิจรวบรวมและแปรรูปข้าวเปลือก
ขั้นตอนการรับข้าวเปลือก

1. กำหนดนโยบายและแผนการซื้อประจำปี
2. ประชาสัมพันธ์ เรื่องการรับซื้อข้าวเปลือกประจำปี
3. การรับซื้อข้าวเปลือก (ข้าวแห้ง) สหกรณ์จะตรวจสอบคุณภาพข้าว กำหนดราคารับซื้อ ซึ่งนำหนักข้าว รับมอบข้าวและจ่ายเงินค่าข้าว โดยราคาซื้อสหกรณ์รับซื้อให้ราคาสูงกว่าโรงสีอื่น ต้นละ 500.00 บาท
4. การรับซื้อข้าวเปลือกความชื้นสูง (ข้าวสด) ปฏิบัติเช่นเดียวกับการซื้อข้าวแห้ง แต่ข้าวสดต้องเป็นข้าวที่มีความชื้นเกิน 19% ราคากำหนดตามปริมาณความชื้น หากความชื้นสูงราคาจะต่ำ ข้าวสดคุณภาพดีจะนำส่งโรงอบเพื่อลดความชื้นและเก็บไว้เป็นข้าวสาร โดยราคาซื้อสูงกว่า โรงสีอื่นต้นละ 300.00 บาท

ในปัจจุบันเกษตรกรส่วนใหญ่จะขายข้าวสดหลังเก็บเกี่ยวทันที เนื่องจากไม่มีลานตากและความต้องการใช้เงิน สหกรณ์ต้องซื้อข้าวสด และนำเข้าสู่กระบวนการอบลดความชื้น โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. เจ้าหน้าที่จะตักข้าวขึ้นรถเพื่อขนาน้ำหนักข้าวเปลือก (ซึ่งเข้า) แล้วนำข้าวเปลือกไปเทที่หน้าโรงอบ จากนั้นนำรถเปล่ามาขนาน้ำหนัก (ซึ่งออก) เจ้าหน้าที่เครื่องซึ่งจะออกไปซึ่ง 2 ฉบับ ฉบับที่ 1 เก็บไว้ที่เจ้าหน้าที่เครื่องซึ่ง ฉบับที่ 2 ส่งให้เจ้าหน้าที่โรงอบ
2. ช่างเทคนิคจะควบคุมเครื่องอบ ควบคุมอุณหภูมิเครื่อง ซึ่งข้าวเปลือกที่เทไว้จะไหลเข้าเครื่องอบโดยอัตโนมัติ
3. เมื่อข้าวเปลือกอบลดความชื้นได้ตามต้องการแล้ว ข้าวเปลือกก็จะไหลตามรางออกมากองรวมกันไว้
4. เจ้าหน้าที่โรงสี (ฝ่ายคลังสินค้า) จะซึ่งรถบรรทุกเปล่าเพื่อจะได้นำหนักรถไว้ก่อน จากนั้นนำมาขนข้าวเปลือกที่อบลดความชื้นเรียบร้อยแล้ว ใส่รถบรรทุกเพื่อขนาน้ำหนัก จะได้ใบซึ่งข้าวอบ จำนวน 2 ฉบับ ฉบับที่ 1 เจ้าหน้าที่โรงอบเก็บไว้ ส่วนฉบับที่ 2 ส่งให้เจ้าหน้าที่คลังสินค้า
5. เจ้าหน้าที่คลังสินค้านำข้าวไปเก็บที่ไซโล

การเก็บรักษาข้าวเปลือกของสหกรณ์

1. นำข้าวเปลือกบรรจุกระสอบเก็บไว้ในฉาง และ ไซโล
2. เก็บข้าวเปลือกเป็นกองในฉางและไซโล แยกตามคุณภาพข้าวเปลือก

การขายข้าวเปลือก

ข้าวเปลือกที่ไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานที่จะเข้าแปรรูป และข้าวเปลือกคุณภาพดีแต่สหกรณ์อบลดความชื้นไม่ทัน และข้าวที่อบลดความชื้นแล้วสหกรณ์แปรรูปไม่ทัน สหกรณ์จะขายให้พ่อค้าเอกชนทั้งเงินสดและเงินเชื่อ

การนำข้าวเปลือกเข้าแปรรูป

หัวหน้าฝ่ายแปรรูปเบิกข้าวเปลือกมาชั่งน้ำหนัก ทำใบชั่ง ทำรายละเอียดของข้าวเปลือกให้ครบถ้วน ส่งให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายแปรรูป ดำเนินการคุมเครื่องสีข้าว ซึ่งภายในเครื่องมีชั้นตอตันนี้

ทำความสะอาดข้าวเปลือก แยกสิ่งเจือปน คัดขนาดข้าว กะเทาะเปลือก แยกแกลบ แยกข้าวเปลือกที่ไม่ถูกกะเทาะออกจากข้าวกล้อง แยกเศษหิน ชัดขาว ชัดมัน คัดขนาดข้าวสาร ข้าวหัก และปลายข้าว คัดแยกเมล็ดข้าวเหนียว ข้าวแดง และสิ่งเจือปนอื่นๆ เสร็จแล้วบรรจุข้าวสารใส่ถุงขนาดต่างๆ

การจำหน่ายข้าวสาร

การจำหน่ายข้าวสาร สหกรณ์จำหน่ายทั้งเงินสดและเงินเชื่อให้กับสหกรณ์เครือข่าย ห้างสรรพสินค้า ส่งออกไปต่างประเทศ สมาชิกร้านค้าและบุคคลทั่วไป

การเก็บรักษา

สหกรณ์เก็บรักษาข้าวสารแยกตามชนิดข้าว โดยจัดเก็บเป็นถุงขนาดจัมโบ้ เก็บไว้ในฉางธรรมดา 2 หลัง และไซโลเปาลมเย็น 1 หลัง เพื่อรอการบรรจุเป็นข้าวสารถุงขนาดต่างๆ จำหน่ายต่อไป

จากที่ได้ศึกษาขั้นตอนการปฏิบัติงานของสหกรณ์ในธุรกิจรวบรวมและแปรรูปแล้ว ได้ศึกษาถึงระบบการควบคุมภายใน สรุปได้ดังนี้

ด้านบัญชี

สหกรณ์บันทึกบัญชีเป็นไปตามระบบบัญชีคู่ การจัดทำบัญชีเป็นไปตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ และระเบียบที่นายทะเบียนสหกรณ์กำหนด กล่าวคือ รายการที่เกี่ยวกับเงินสดสหกรณ์จะบันทึกบัญชีทันที ส่วนรายการที่ไม่เกี่ยวกับเงินสดสหกรณ์จะบันทึกบัญชีภายใน 3 วันทำการ การจัดทำบัญชีเหมาะสมกับการดำเนินธุรกิจ มีผู้รับผิดชอบในการจัดทำบัญชี การเบิกใช้เอกสารอนุมัติโดยผู้มีอำนาจ มีการจัดทำทะเบียนคุมเอกสารต่าง ๆ เป็นปัจจุบัน เอกสารที่ใช้มีการเรียงลำดับไว้และใช้ตามลำดับ ผู้มีอำนาจอนุมัติรายการก่อนการบันทึกบัญชี มีการเปรียบเทียบยอดรวมบัญชีย่อยลูกหนี้กับบัญชีแยกประเภทเป็นประจำทุกเดือน มีการยืนยันยอดลูกหนี้การค้าและเจ้าหนี้การค้าปีละหนึ่งครั้ง

ด้านการบริหารงาน

สหกรณ์มีการกำหนดระเบียบว่าด้วยการรวบรวมและแปรรูปข้าวเปลือกอย่างชัดเจน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดในข้อบังคับ และมีการแจ้งเวียนให้เจ้าหน้าที่ทราบและถือปฏิบัติให้เป็นไปตามระเบียบที่กำหนด

สหกรณ์กำหนดแผนงานและงบประมาณประจำปีของการรวบรวมและแปรรูปข้าวเปลือกอย่างเหมาะสม โดยได้รับอนุมัติจากที่ประชุมใหญ่ของสหกรณ์ นโยบายในการดำเนินธุรกิจรวบรวมและแปรรูปข้าวเปลือกชัดเจน เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในข้อบังคับ และมีความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ

สหกรณ์มีการแบ่งแยกหน้าที่ความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ตำแหน่งต่างๆ ในฝ่ายรวบรวมและแปรรูปข้าวเปลือก ตามส่วนงานที่กำหนดอย่างเหมาะสม โดยคำนึงถึงการควบคุมภายในที่ดี ได้แก่

- 1) แบ่งแยกหน้าที่ความรับผิดชอบระหว่างผู้ทำหน้าที่ดูแลรักษาทรัพย์สิน ได้แก่ เจ้าหน้าที่การเงิน และเจ้าหน้าที่เก็บรักษาสินค้า ออกจากผู้มีหน้าที่บันทึกบัญชีให้ชัดเจน
- 2) แบ่งแยกหน้าที่ผู้มีอำนาจอนุมัติการรับ-จ่ายเงินของสหกรณ์ และผู้อนุมัติรายการบัญชี ออกจากผู้มีหน้าที่ดูแลทรัพย์สิน
- 3) แบ่งแยกหน้าที่ผู้รับผิดชอบด้านการจัดซื้อ ด้านการตลาด ออกจากผู้มีหน้าที่บันทึกบัญชี

สหกรณ์มีการควบคุม ดูแลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการรวบรวมและแปรรูปข้าวเปลือก ให้เป็นไปตามกฎหมาย ข้อบังคับ ระเบียบ มติที่ประชุมและคำสั่งของสหกรณ์ มีการประชุมคณะกรรมการดำเนินการเป็นประจำเดือน เพื่อทราบถึงผลการดำเนินงานธุรกิจ และผลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ มีการนำข้อสังเกตและข้อเสนอแนะที่ได้รับจากผู้ตรวจสอบกิจการ และผู้สอบบัญชี มากำหนดแนวทางแก้ไขเพื่อปรับปรุงการดำเนินงานธุรกิจ

ด้านการรวบรวมข้าวเปลือก

สหกรณ์มีการกำหนดระเบียบ ว่าด้วยการรวบรวมข้าวเปลือก มีการกำหนดแผนงานในการดำเนินธุรกิจอย่างชัดเจน โดยผ่านมติที่ประชุมใหญ่สามัญประจำปี มีการแบ่งแยกหน้าที่ความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่เหมาะสม สหกรณ์มีการกำหนดราคารับซื้อข้าวเปลือกแต่ละประเภทและติดประกาศไว้ในที่เปิดเผย มีการอนุมัติซื้อข้าวเปลือกโดยผู้มีอำนาจและเป็นไปตามระเบียบของสหกรณ์

การรับซื้อข้าวเปลือก เจ้าหน้าที่รับซื้อข้าวเปลือกมีความรู้ความชำนาญการพิจารณาคุณภาพข้าว มีการตรวจสอบคุณภาพของข้าวเปลือก รวมถึงความชื้นและสิ่งเจือปนก่อนการรับซื้อ มีการกำหนดวงเงินยืมทรองที่ใช้ในการรับซื้อข้าวเปลือก มีการจัดทำเอกสารการซื้อข้าวเปลือกถูกต้องครบถ้วน

การจัดเก็บข้าวเปลือกเหมาะสม ปลอดภัย มีการชั่งหรือคำนวณปริมาณข้าวเปลือกก่อนนำเข้าเก็บ มีการจัดเก็บข้าวเปลือกแยกตามประเภทและคุณภาพ เพื่อสะดวกในการเบิกจ่ายและตรวจนับ มีการกำหนดผู้มีอำนาจเบิกข้าว การจัดทำทะเบียนคุมข้าวเปลือกเป็นปัจจุบัน มีการทดสอบการยุบตัวตามสภาพการประกันภัยข้าวเปลือกและสถานที่เก็บเหมาะสม มีการจัดเวรยามรักษาความปลอดภัย การจัดทำทะเบียนคุมทรัพย์สินเป็นปัจจุบัน มีการกำหนดผู้รับผิดชอบบำรุงรักษาทรัพย์สินให้อยู่ในสภาพใช้งานได้ดีตลอดเวลา มีการประกันภัยทรัพย์สินที่มีมูลค่าสูง

การขายข้าวเปลือก มีการกำหนดราคาขายข้าวเปลือกโดยพิจารณาจากราคาตลาด ณ ขณะนั้น กรณีขายเชื่อมีการประเมินความสามารถในการชำระหนี้ของลูกค้า โดยมีการวางเช็คล่วงหน้าเป็นหลักประกันไว้ มีการอนุมัติการขายข้าวเปลือกโดยผู้มีอำนาจ เอกสารการขายข้าวเปลือกเป็นเงินเชื่อและเงินสดมีการเรียงลำดับเลขที่ไว้ล่วงหน้า มีการลงลายมือชื่อผู้รับมอบข้าวเปลือกในใบกำกับสินค้า การจัดทำ

บัญชีย่อยลูกหนี้ค่าข้าวเปลือกเป็นปัจจุบัน การรับชำระหนี้ค่าข้าวเปลือกสามารถชำระได้ตามสัญญา เป็นบางส่วน มีการติดตามทวงถามการชำระหนี้ การวิเคราะห์อายุหนี้ของลูกหนี้ค่าข้าวเปลือกและการตั้งค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ ณ วันสิ้นปีทางบัญชี เป็นไปตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ โดยในปีบัญชีสิ้นสุดวันที่ 31 มีนาคม 2561 สหกรณ์ตั้งหนี้สงสัยจะสูญลูกหนี้การค้าค่าข้าวเปลือกเพิ่มจากปีก่อน จำนวน 17,647,799.00 บาท ดังนั้น ความเสี่ยงของสหกรณ์จึงอยู่ที่การบริหารลูกหนี้เป็นสำคัญ

สินค้าคงเหลือและการตรวจนับ มีการจัดทำรายงานข้าวเปลือกคงเหลือเสนอที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการเป็นประจำ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจนับข้าวเปลือกปีละ 1 ครั้ง วันสิ้นปีทางบัญชี มีการเปรียบเทียบผลการตรวจนับหรือคำนวณปริมาณข้าวเปลือกคงเหลือแต่ละประเภทกับทะเบียนคุมข้าวเปลือก การตีราคาข้าวเปลือกคงเหลือสภาพปกติและเสื่อมสภาพ เป็นไปตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ การลดหย่อนความรับผิดชอบข้าวเปลือกขาดบัญชีเนื่องจากการยุบตัวตามสภาพ เป็นไปตามมติที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการและระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์กำหนด โดยกำหนดให้ข้าวเปลือกยุบตัวตามสภาพได้ไม่เกินร้อยละ 2.00 ซึ่งในปีบัญชีสิ้นสุดวันที่ 31 มีนาคม 2561 มีข้าวเปลือกยุบตัวตามสภาพ จำนวน 57,654 กก. เป็นเงิน 610,477.20 บาท คิดเป็นร้อยละ 0.45 ของปริมาณการรวบรวมข้าวเปลือก

ด้านการแปรรูป

ในการดำเนินธุรกิจแปรรูปข้าวเปลือกของสหกรณ์นั้น สหกรณ์จะซื้อข้าวเปลือกสดที่มีคุณภาพดีมาอบเพื่อลดความชื้น ซึ่งสหกรณ์มีเครื่องอบลดความชื้นเป็นของสหกรณ์เอง ในกระบวนการอบลดความชื้น การสูญเสียน้ำหนักของข้าวเปลือกนั้นจะไม่เท่ากัน ขึ้นอยู่กับคุณภาพของข้าวเปลือกจากแหล่งการผลิตต่างๆ ที่ไม่เท่ากัน มีความแข็งแรงของเมล็ดที่ไม่เท่ากัน ระดับความชื้นก่อนการรับซื้อ หากรับซื้อข้าวที่มีความชื้นสูงก็จำเป็นต้องอบหลายครั้ง การปรับตั้งพารามิเตอร์ของเครื่องอบ การเก็บรักษาข้าวเปลือกหลังจากการอบเพื่อรอการแปรรูป หากไม่มีการควบคุมที่ดีข้าวก็จะเสียหาย การปรับตั้งเครื่องสีข้าว หากช่างไม่มีความชำนาญก็จะทำให้อัตรารอบลดความชื้นข้าวเปลือกต่อข้าวสารต่ำ อีกทั้งการเพิ่มขึ้นหรือลดลงของอัตรารอบลดความชื้นข้าวเปลือกต่อข้าวสารนั้น เกิดจากปริมาณของข้าวสาร ข้าวหักและปลายข้าว คือ หากมีปริมาณปลายข้าวและข้าวหักมาก ปริมาณของข้าวสารก็จะลดลง ส่งผลถึงอัตรารอบลดความชื้นข้าวเปลือกต่อข้าวสารก็จะลดลงด้วย ในทางกลับกันหากมีปริมาณปลายข้าวและข้าวหักน้อย ปริมาณของข้าวสารก็จะเพิ่มขึ้น ส่งผลถึงอัตรารอบลดความชื้นข้าวเปลือกต่อข้าวสารก็จะสูงขึ้นด้วย

ข้าวเปลือกที่มีความชื้นเกิน 19% ต้องนำไปสู่กระบวนการอบลดความชื้นก่อนนำไปแปรรูปเป็นข้าวสาร อัตรารอบลดความชื้นที่ได้จากรายงานของการอบ ซึ่งมีอัตรารอบลดความชื้นจากกระบวนการอบลดความชื้นในปี 2560/2561 ร้อยละ 23.02 หากสหกรณ์นำข้าวเปลือกที่ผ่านการอบมาทำการสีทันที จะทำให้ค่าอัตรารอบลดความชื้นข้าวเปลือกต่อข้าวสารที่ได้มีระดับสูงขึ้น 3.35 % ซึ่งหมายถึง

มีปริมาณข้าวสารเพิ่มขึ้นจากเดิม โดยที่ใช้ปริมาณข้าวเปลือกเท่าเดิม แต่โดยปกติแล้วสหกรณ์จะนำข้าวที่ผ่านการอบแล้วไปเก็บไว้ประมาณ 0 - 8 เดือน ในไซโลเป่าลมเย็นก่อนนำไปแปรรูปเป็นข้าวสาร

สหกรณ์มีการกำหนดระเบียบ ว่าด้วย การแปรรูปข้าวเปลือก มีการกำหนดแผนงานในการดำเนินธุรกิจอย่างชัดเจน โดยผ่านมติที่ประชุมใหญ่สามัญประจำปี การแบ่งแยกหน้าที่ความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่เหมาะสม การวางแผนการแปรรูปข้าวเปลือกสอดคล้องกับความต้องการของตลาด การอนุมัติให้ดำเนินการแปรรูปโดยผู้มีอำนาจและเป็นไปตามระเบียบของสหกรณ์

มีการตรวจสอบคุณภาพข้าวเปลือกก่อนนำไปแปรรูป โดยข้าวเปลือกที่นำเข้าแปรรูปมีความชื้นไม่เกิน 14% มีการควบคุมขั้นตอนการแปรรูปโดยผู้รับผิดชอบ มีการทดสอบการแปรรูปข้าวเปลือกเพื่อหาอัตราการย่อยของข้าวสารแต่ละประเภทที่ได้จากการแปรรูป และอัตราการย่อยของสิ่งสูญเสีย ในปีบัญชีสิ้นสุดวันที่ 31 มีนาคม 2561 ผลการทดสอบสี ข้าวเปลือก 1,000 กก. สีเป็นข้าวสารได้ 660 กก. ซึ่งเท่ากับอัตรามาตรฐาน มีการจัดทำรายงานข้าวเปลือกที่ใช้แปรรูปและรายงานข้าวสารที่ได้จากการแปรรูปเสนอผู้ช่วยผู้จัดการฝ่ายโรงสีทันทีที่เสร็จสิ้นการผลิตแต่ละครั้ง มีการเปรียบเทียบปริมาณข้าวสารที่ได้จากการแปรรูปแต่ละครั้ง เทียบกับมาตรฐานการผลิตของสหกรณ์ที่ได้จากการทดสอบ ในปีบัญชีสิ้นสุด 31 มีนาคม 2561 ส่งข้าวเปลือกเข้าแปรรูป จำนวน 11,003,974 กก. ผลผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการแปรรูป ได้แก่ ข้าวสารตัน 4,304,672 กก. ข้าวหักใหญ่ 365,919.50 กก. ข้าวหักกลาง 668,078 กก. ข้าวหักเล็ก 1,186,935.50 กก. ปลายข้าว 732,579 กก. และรำ 1,161,021 กก. เป็นไปตามมาตรฐานการทดสอบสี มีการตรวจสอบคุณภาพของข้าวสารอย่างสม่ำเสมอ

มีการจัดเก็บข้าวสารเหมาะสม ปลอดภัย มีการตรวจนับหรือคำนวณปริมาณข้าวสารก่อนนำเข้าเก็บ การจัดเก็บข้าวสารแยกตามประเภทและคุณภาพ เพื่อสะดวกในการเบิกจ่ายและตรวจนับ มีการกำหนดผู้มีอำนาจเบิกข้าวสารออกจากสถานที่เก็บ การจัดทำทะเบียนคุมข้าวสารเป็นปัจจุบัน มีการทดสอบการยุบตัวตามสภาพ การประกันภัยข้าวสารและสถานที่เก็บเหมาะสม มีการจัดเวรยามรักษาความปลอดภัย การดูแลทรัพย์สิน การจัดทำทะเบียนคุมทรัพย์สินเป็นปัจจุบัน มีการกำหนดผู้รับผิดชอบตรวจสอบดูแลบำรุงรักษาทรัพย์สินให้อยู่ในสภาพใช้งานได้ตลอดเวลา มีการประกันภัยทรัพย์สินที่มีมูลค่าสูง

การจำหน่าย มีการกำหนดราคาขายข้าวสารและติดประกาศไว้ในที่เปิดเผย กรณีขายเชื่อมีการประเมินความสามารถในการชำระหนี้ของลูกค้า มีการจัดทำสัญญาซื้อ-ขายครบถ้วน แต่ไม่มีการวางหลักประกันไว้ มีการอนุมัติการขายข้าวสารโดยผู้มีอำนาจ เอกสารการขายข้าวสารเป็นเงินเชื่อและเงินสดเรียงลำดับเลขที่ไว้ล่วงหน้า มีการลงลายมือชื่อผู้รับมอบข้าวสารในใบกำกับสินค้า การจัดทำบัญชีย่อยลูกหนี้ค่าข้าวสารเป็นปัจจุบัน การรับชำระหนี้ค่าข้าวสารสามารถชำระได้ตามสัญญาเป็นบางส่วน มีการติดตามทวงถามการชำระหนี้ การวิเคราะห์อายุหนี้ของลูกค้าข้าวสารและการตั้งค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ ณ วันสิ้นปีทางบัญชี เป็นไปตามระเบียนนายทะเบียนสหกรณ์ โดยในปีบัญชีสิ้นสุดวันที่ 31 มีนาคม 2561

สหกรณ์ตั้งหนี้สงสัยจะสูญลูกหนี้การค้าค่าข้าวสารเพิ่มจากปีก่อน จำนวน 20,542,738.51 บาท ดังนั้น ความเสี่ยงของสหกรณ์จึงอยู่ที่การบริหารลูกหนี้เป็นสำคัญ

สินค้าคงเหลือและการตรวจนับ มีการจัดทำรายงานข้าวสารคงเหลือเสนอที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการเป็นประจำ การแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจนับข้าวสารปีละ 1 ครั้ง ณ วันสิ้นปีทางบัญชี มีการเปรียบเทียบผลการตรวจนับหรือคำนวณปริมาณข้าวสารคงเหลือแต่ละประเภท ถูกต้องตรงกับทะเบียนคุมข้าวสาร การตีราคาข้าวสารคงเหลือสภาพปกติและเสื่อมสภาพ เป็นไปตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ การลดหย่อนความรับผิดชอบข้าวเปลือกขาดบัญชี เนื่องจากการยุบตัวตามสภาพตามกระบวนการผลิต เป็นไปตามมติที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการและระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์กำหนด โดยในปีบัญชีสิ้นสุดวันที่ 31 มีนาคม 2561 มีข้าวเปลือกยุบตัวตามสภาพเนื่องจากการแปรรูป จำนวน 5,034,323 กก. เป็นเงิน 54,573,500.80 บาท

ข้อเสนอแนะ

1. สหกรณ์ควรส่งเสริมให้สมาชิกรู้จักบทบาท อำนาจหน้าที่ เพื่อช่วยกันสอดส่องดูแลกิจการสหกรณ์ และร่วมมือกับคณะกรรมการดำเนินการ พัฒนาสหกรณ์ให้เจริญรุ่งเรือง
2. ทุกฝ่ายในสหกรณ์ต้องร่วมมือร่วมใจกันสร้างธรรมาภิบาลให้เกิดขึ้นในสหกรณ์ โดยมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ มีความซื่อตรง มีความโปร่งใสตรวจสอบได้ รวมถึงการปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมาย ข้อบังคับ และระเบียบต่างๆ อย่างเคร่งครัด
3. ส่งเสริมพัฒนาบุคลากรของสหกรณ์ ให้ทันกับเทคโนโลยี ภาวะเศรษฐกิจ และการแข่งขันทางธุรกิจที่เปลี่ยนแปลงไป
4. สร้างแรงจูงใจให้กับบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ มีความซื่อตรง มีความรับผิดชอบ และมีความขยัน ให้เหมาะสม เช่น การพิจารณาขึ้นเงินเดือนเป็นพิเศษ ให้รางวัลตอบแทนต่างๆ เป็นต้น
5. จัดให้มีการติดตามผลการปฏิบัติงานตามระบบงานที่วางไว้อย่างเคร่งครัด เพื่อลดข้อบกพร่อง หรือไม่ให้มีข้อบกพร่องจากการปฏิบัติงาน เนื่องจากการดำเนินธุรกิจรวบรวมและแปรรูปนั้น มีต้นทุนสูง และมีความเสี่ยงจากลักษณะของระบบงานและผลิตภัณฑ์
6. ผู้สอบบัญชี ควรทำความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการควบคุมภายในของธุรกิจรวบรวมและแปรรูปข้าวเปลือกให้ถ่องแท้ เพื่อวางแผนงานสอบบัญชีให้เหมาะสมและครอบคลุมความเสี่ยงที่อาจเกิด รวมทั้งสามารถให้คำแนะนำแก่สหกรณ์ถึงระบบการควบคุมภายในที่ดี เพื่อป้องกันข้อผิดพลาด บกพร่องที่อาจเกิดขึ้น

7. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรกำกับดูแลและให้คำแนะนำแก่ทุกฝ่ายในสหกรณ์ให้เข้าใจถึงบทบาทอำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบและตระหนักถึงการมีธรรมาภิบาลที่ดี

กล่าวโดยสรุป การควบคุมภายในที่ดีเป็นสิ่งสำคัญที่ทุกสหกรณ์ต้องกำหนดให้มี และปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด เพื่อความดำรงอยู่ของสหกรณ์อย่างยั่งยืน
